Menneskeverd
Et liv – uendelig verdi

HVA ER FOSTERDIAGNOSTIKK?

Tidlig ultralyd og blodprøve (KUB)

I Norge tilbys fosterdiagnostikk (KUB) mellom uke 10 og 12 i svangerskapet til kvinner som er 38 år eller eldre, og til par som tidligere har fått barn med alvorlig sykdom eller utviklingsavvik. KUB-testen er en kombinert undersøkelse der man tar blodprøve av mor og ved ultralyd måler fosterets nakkefold. Denne testen er ikke diagnostisk, men vil kun beregne sannsynligheten for antall kromosomer hos fosteret. Har man mistanke om trisomi 21 (Downs syndrom) eller andre kromosomavvik, får man tilbud om videre fosterdiagnostikk.

I dag må man ta en fostervannsprøve eller morkakeprøve for å fastslå helt sikkert om et foster har kromosomavvik. Problemet med disse metodene er at de medfører risiko for spontanabort. 0,5 til én prosent av fostre dør som følge av denne prøven.

NIPT-blodprøven

Denne høsten skal bioteknologiloven revideres og en av diskusjonene går på om man skal innføre en ny test på markedet som kalles NIPT. Testen åpner for at man på en enklere og mer kostnadseffektiv måte kan finne foster med kromosomfeil allerede fra den 5. uke i svangerskapet, kun ved hjelp av en blodprøve av mor. En slik blodprøve gir ikke bare informasjon om fosterets kromosomer, men kan også avdekke en rekke andre arvelige egenskaper ved barnet før det er født.

Begreper

Fosterdiagnostikk

- Fosterdiagnostikk er undersøkelser som skal påvise eller utelukke genetisk sykdom eller utviklingsavvik hos fosteret. Eksempelvis ultralyd, blodprøve, prøver av morkake og fostervann.
- Rutinemessig ultralydundersøkelse i 18. svangerskapsuke regnes ikke som fosterdiagnostikk.

Kilde: Lovdata

Selektiv abort

- "Sortering" eller "seleksjon" brukes blant annet når et barn i mors mage velges bort på grunn av egenskaper eller funksjoner som oppdages gjennom fosterdiagnostikk.
- Når et barn som i utgangspunktet er ønsket, blir abortert på grunn av sykdom, diagnose, kjønn eller andre egenskaper, kalles det selektiv abort.
- Før 12. svangerskapsuke er det fri abort i Norge, men abortlovens §2c gir kvinnen mulighet til å velge abort også etter dette. Dersom det er fare for at fosteret har en alvorlig sykdom kan man få innvilget abort fram til 22. svangerskapsuke, uten at loven definerer hva "alvorlig sykdom" er.
- Abort etter 12. uke omtales som senabort.

Det mange overser er at denne testen heller ikke er diagnostisk, og at man derfor uansett må gå videre med fostervannsprøve eller morkakeprøve for å være helt sikker.

Etiske problemstillinger
Bruk av fosterdiagnostikk reiser mange etiske spørsmål. Bedre teknologi og tidligere undersøkelser gir oss store muligheter til å oppdage tilstander hos fosteret som vi kan gjøre noe med. Men hva når undersøkelsen avdekker tilstander som ikke kan behandles?

I dag vet vi at 9 av 10 gravide som ved fosterdiagnostikk oppdager at barnet har Downs, velger abort. Dagens abortlov åpner opp for at mennesker som ikke er funksjonsfriske, blir fratatt muligheten til å leve. Før 12. svangerskapsuke er det selvbestemt abort, og etter dette kan man søke om abort på grunnlag av at det er fare for alvorlig sykdom ved fosteret (§2c). En slik paragraf i abortloven er et tydelig signal om hvordan samfunnet ser på funksjonshemmede. Dette er i praksis diskriminering og en gradering av menneskeverdet.

I 2011 ble det foreslått å innføre tidlig ultralyd til alle gravide, men studier viste at dette ikke hadde noen vesentlig helsegevinst. I regjeringens samarbeidserklæring fra 2013 står det tydelig at det i denne stortingsperioden ikke skal innføres verken tidlig ultralyd for alle gravide, eller NIPT som fosterdiagnostikk. Likevel mener et flertall i Bioteknologirådet at Norge bør innføre NIPT som fosterdiagnostikk til de som i dag allerede får tilbud om det. Men hvor skal vi sette grenser for hva vi skal teste for? Og hvem skal betale for det?

Menneskeverd arbeider for at vårt samfunn skal ha plass til alle, og for at foreldre kan stole på at samfunnet stiller opp, slik at de kan våge å bære frem barnet sitt. Familier som venter barn med Downs syndrom bør få god informasjon og oppfølging både i svangerskapet og etter fødselen.

Statistikk

- I 2013 ble det for første gang født færre barn med Downs syndrom enn det ble abortert (56 barn ble født og 62 abortert).
- I 2014 ble det utført 261 nembdbehandlede aborter på grunn av alvorlig diagnose eller sykdom ved fosteret (§2c). Kun 74 barn med Downs syndrom ble født.
- Tall for medisinsk fødselsregister i 2014 viser at 9 av 10 gravide kvinner som oppdager at barnet de bærer har Downs syndrom, velger abort.

Kilde: Folkehelseinstituttet 2013-2016

Menneskeverd mener…

- At alle mennesker er like mye verdt, uavhengig av prestasjoner, funksjoner og egenskaper.
- At samfunnet vårt må ha plass til alle. Inkludering handler om å gi rom for mennesker med ulike diagnoser og funksjonsnedsettelser.
- Holdninger til det ufødte liv påvirker holdninger til fødte mennesker med samme diagnoser.